

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ТРУДА И СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА
СЕРТИФИЦИРАНА СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО ISO 9001:2015
1051 СОФИЯ, УЛ. "ТРИАДИЦА" 2, ТЕЛ: 8119 443, ФАКС: 988 44 05, WWW.MLSP.GOVERNMENT.BG

Изх. №: 92-505
05.06.2019

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ОМБУДСМАН

ВХ. NO

0002-01/08.06.19

ДО

Г-ЖА МАЯ МАНОЛОВА
ОМБУДСМАН НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
УЛ. „ДЖОРДЖ ВАШИНГТОН“ № 22
ГР. СОФИЯ – 1202

НА ВАШ № 0407-01/2019 г.

ОТНОСНО: Доклад за посещението на Националния превантивен механизъм

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО МАНОЛОВА,

Във връзка с изпратения доклад на Националния превантивен механизъм и направените препоръки в него изразявам следното становище по компетентност:

Съгласно чл. 41, ал. 1-5 от Наказателния кодекс (НК), изтърпяването на наказанието лишаване от свобода се съпровожда с подходящ, съответно заплатен общественополезен труд, чрез който се цели превъзпитанието на осъдените, както и създаването и повишаването на тяхната професионална квалификация. Наред с това се прилагат и други мерки за възпитание и образование.

Положеният труд се зачита за намаляване срока на наказанието, като два работни дни се считат за три дни лишаване от свобода.

Когато осъденото лице при изтърпяване на наказанието лишаване от свобода системно се отклонява от общественополезния труд, извърши умишлено престъпление или тежки нарушения на установения ред и с това покаже, че не се поправя, съдът може да отмени изцяло или отчасти зачитането на работните дни от последните две години преди извършване на последното нарушение.

Редът и начинът за изпълнение на наказанието лишаване от свобода, включително и особените грижи по ал. 3 на чл. 40 от НК, заплащането на труда на осъдените, както и настаняването им на работа след тяхното освобождаване се уреждат със закон.

В чл. 77 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС) е предвидено, че по време на изтърпяване на наказанието лишените от свобода имат право на подходяща работа. По възможност предпочитанието на лишения от свобода към конкретен вид работа се удовлетворява. Участието в трудова дейност се стимулира и отчита при определяне степента на поправяне и превъзпитание.

От друга страна Кодексът на труда урежда трудовите отношения между работника или служителя и работодателя, както и други отношения, непосредствено свързани с тях. Основната цел на Кодекса на труда е да осигури свободата и закрилата на труда, справедливи и достойни условия на труд, както и осъществяване на социален диалог между държавата, работниците, служителите, работодателите и техните организации за уреждане на трудовите и непосредствено свързаните с тях отношения. С него се регулират трудовите отношения.

Работата в местата за лишаване от свобода не може да бъде приета за основание за възникване на трудово правоотношение. Основната същност на трудовото правоотношение се характеризира с юридически доброволно изразена воля на носителя на трудовата сила да извършва дейност под ръководството на друго лице, срещу което се получава възнаграждение. Целта на това правоотношение е създаването на условия наемният работник или служител да добива средства за издръжка на живота си, като има право свободно да избира професията и мястото си на работа, както и да договаря трудовото възнаграждение. Видно от разпоредбите на НК работата, извършвана от лишените от свобода лица, цели превъзпитанието на осъдените, както и създаването и повишаването на тяхната професионална квалификация. Поради това намирам, че работата на лишените от свобода не може да бъде регулирана като трудово правоотношение и при извършването ѝ лишените от свобода не може да имат всички права и задължения, характерни за работниците и служителите, предвидени в Кодекса на труда и Кодекса за социално осигуряване.

В тази връзка и периодът, през който работят лишените от свобода не се зачита за осигурителен стаж. Както беше посочено по-горе те не упражняват трудова дейност по смисъла на чл. 4 или чл. 4а, ал. 1 от Кодекса за социално осигуряване и за тях няма основание да бъдат внесени или дължими осигурителни вноски. Още повече, че за лицата работещи по трудово правоотношение осигурителните вноски се разпределят в определено съотношение между тях и работодателите им.

В чл. 15 от Хартата на основните права на Европейския съюз, която има непосредствено действие в Република България като държава - членка на Съюза, е определено, че всеки има право да работи и свободно да престира своя труд. Поначало ограничения на основните права - свободи, включително и тези по Хартата, са допустими (в тази връзка Решение № 15 от 2010 г. по к.д. № 9 от 2010 г. на Конституционния съд на Република България), стига да се спазва принципът на пропорционалността (чл. 5, ал. 1 и 4 от Договора за Европейския съюз), който принцип трайно присъства и в практиката на Конституционния съд (Решение № 20 от 1998 г. по к.д. № 16 от 1998 г.; Решение № 2 от 2002 г. по к.д. № 2 от 2002 г.; Решение № 15 от 2010 г. по к.д. № 9 от 2010 г.; Решение № 7 от 2012 г. по к.д. № 2 от 2012 г.). В тази връзка намирам, че разпоредбите на ЗИНЗС не противоречат на чл. 48 от Конституцията на Република България. Още повече, че в чл. 75, т. 3 от ЗИНЗС е предвидено, че лишените от свобода могат да се ползват от правата си, с изключение на правата чието упражняване е несъвместимо с действието на присъдата и изпълнението на наказанието.

Поради факта, че с извършването на работа от лишените от свобода не възниква трудово правоотношение по смисъла на трудовото законодателство, считам, че няма основание Държавно предприятие "Фонд затворно дело" (ДП "Фонд затворно дело") или администрацията на затвора да бъде приета за „работодател“ по смисъла на § 1, т. 1 от Допълнителните разпоредби на Кодекса на труда. Следва да се има предвид, че ДП "Фонд затворно дело" осъществява управление на дейностите, свързани с подобряване на условията за изпълнение на наказанията, и има статут на държавно предприятие по смисъла на чл. 62, ал. 3 от Търговския закон, като извършва и други стопански

дейности, които подпомагат, съпътстват или допълват основния му предмет на дейност. Съгласно чл. 3, ал. 2 от Правилника за устройството и дейността на ДП "Фонд затворно дело" основната цел на дейността на предприятието е превъзпитанието и поправянето на лишените от свобода, като приобщаването им към обществото има приоритет пред изпълнението на икономическите и финансовите му задачи.

Легалната дефиниция на предприятие, които осигурява временна работа се съдържа в § 1, т. 17 от Допълнителните разпоредби на Кодекса на труда, като за такова се приема всяко физическо или юридическо лице, което извършва търговска дейност и сключва трудов договор с работник или служител, за да го изпрати да изпълнява временна работа в предприятие ползвател под негово ръководство и контрол след регистрация в Агенцията по заетостта. Основната цел на тези предприятия е свързана с предоставянето на персонал на предприятия ползватели, като се сключват срочни трудови договори с работниците и служителите за извършване на определена работа или за заместване на отсъстващ работник или служител (чл. 107р, ал. 4 от Кодекса на труда).

Държавно предприятие "Фонд затворно дело" не изпълнява основно търговска дейност с цел сключване на срочни трудови договори с работници или служители, които да изпраща в предприятие ползвател за извършване на временна работа. Както беше посочено по-горе, функциите на ДП "Фонд затворно дело" са свързани с превъзпитанието и поправянето на лишените от свобода, като приобщаването им към обществото има приоритет пред изпълнението на икономическите и финансовите му задачи. В тази връзка Фондът има специфични цели, различни от тези, за които се създава предприятие, което осигурява временна работа, поради което няма основание то да бъде регистрирано като такова по реда на глава осем „а“ от Закона за насърчване на заетостта.

Не подкрепям и предложението за промени в ЗИНЗС, с които се въвеждат специални разпоредби за самоосигуряващите се лица. Дефиницията, правата и задълженията на всички самоосигуряващи се лица в областта на държавното обществено осигуряване са изчерпателно регламентирани в Кодекса за социално осигуряване и Наредбата за обществено осигуряване на самоосигуряващите се лица, българските граждани на работа в чужбина и морските лица.

05.06.2019

БИСЕР ПЕТКОВ

Министър на труда и социалната политика
Signed by: Biser Hristov Petkov

(НС/КС/ДТПООУТ)

ВЯРНО С ЕЛЕКТРОННО
ПОДПИСАНИЯ ОРИГИНАЛ